

משך חכמה

יום הקדוש – פרשת אמור, פרשת יום כיפור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - ב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

פרשת יום הכיפורים

ויקרא כג, כו-לב (כו) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כז) אַף בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֵנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה לַה': (כח) וְכָל מְלֹאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם: (כט) כִּי כָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר לֹא תִעָנֶה בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְנִכְרְתָה מֵעַמִּיהָ: (ל) וְכָל הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכֶה בַעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה וְהֶאֱבַדְתִּי אֶת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרַב עִמָּה: (לא) כָּל מְלֹאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: (לב) שְׁבֹת שְׁבֹתוֹן הוּא לָכֶם וְעֵנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֲדָשׁ בַּעֲרֵב מַעֲרַב עַד

עֲרַב תִּשְׁבְּתוֹ שְׁבֹתֵיכֶם:

פסקאות: צד - צט

[צד]

(כג, כו) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

מדוע לא כתוב דבר אל בני ישראל

(כג, כו) ראוי¹ להתבונן, בפרשת מועדים כתיב וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל, לבד ביום הכיפורים כתיב וידבר ה'

(פסוק כז) והקרבתם אשה לה'. הנה לענין חיוב הקרבנות אין צריך לומר לישראל, כיון שהקרבנות של יום כיפור כתובים כולם בפרשת אחרי מות (שם, טז), ואפילו המוספין, דרבי סובר שאיל הנאמר באחרי מות הוא האיל של מוספין. וללמד שאין המוספין מעכבין זה את זה, כבר הוא מפורש בספרא לעיל בחג המצות על הכתוב (כג, ח) "והקרבתם אשה לה" שְׁבֹעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ, ואמר בספרא (אמור, פרשה ט, תחילת פרק יא, פסקא ה) וז"ל "והקרבתם אשה לה" שבעת ימים. מנין אם אין לך פרים הבא אילים, ואם אין לך אילים הבא כבשים, ואם אין לך בטהרה, הבא בטומאה, ת"ל והקרבתם אשה לה' שבעת ימים יקריבו אשה לה' מכל מקום" ע"כ. והוא הדין הכא.

ואם תאמר דצריך לדבר לבני ישראל ללמד על תוספת יום הכיפורים, דכתיב כאן (פסוק לב) "שְׁבֹת שְׁבֹתוֹן הוּא לָכֶם וְעֵנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתַשְׁעָה לַחֲדָשׁ בַּעֲרֵב מַעֲרַב עַד עֲרַב תִּשְׁבְּתוֹ שְׁבֹתֵיכֶם" ע"כ, ומזה למדו ביומא (פא, ב) שחיוב תוספת יום כיפור הוא מהתורה, וז"ל הגמ' ביומא "תניא וענייתם את נפשתיכם בתשעה לחדש. יכול יתחיל ויתענה בתשעה, תלמוד לומר לומר בערב, אי בערב יכול משתחשך, תלמוד לומר לומר בתשעה, הא כיצד, מתחיל ומתענה מבעוד יום, מכאן שמוסיפין מחול על הקודש. ואין לי אלא בכניסתו, ביציאתו מנין, תלמוד לומר מערב עד ערב" ע"כ. ואין זה אסמכתא, אלא איסור תורה ממש, לפי שיטת הרמב"ם (שביתת עשור א, ו).

בשביל זה לא היה צריך לדבר לבני ישראל, כיון שכבר אמרו בביצה (ל, ב) שעדיף לא לומר לישראל איסור תוספת יום הכיפורים, דמוטב יהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, דאמר שם שהטעם שיש כאלו שאוכלים ושותים בערב יום כיפור עד שחשכה ולא מוחין בהם, כיון שמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו

¹ [צד] (כג, כו-כז) " (כו) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כז) אַף בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֵנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה לַה'" ע"כ. ויש לדרקדק, דהנה בכל המועדות כתוב "וידבר ה' אל משה לאמר", ולאחר מכן מיד כתוב "דבר אל בני ישראל", מלבד ביום הכיפורים, דלא כתוב דבר אל בני ישראל.

ומבאר המשך חכמה, דיתכן לומר, דבאמת בפרשה זו לא היה מה לומר לבני ישראל, כיון שהיא מסורה לשמים מהטעם דלהלן, דהנה כאן כתבה תורה מצות תענית ואיסור עשיית מלאכה ביום הכיפורים, ובאמת כתוב כבר לעיל בפרשת אחרי מות (טז, כט) "וְהִיָּתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ תַּעֲנוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל מְלֹאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֲזִנְחָה וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם", רק שכאן חידשה תורה חיוב כרת, וחיוב כרת מסור לשמים. ואם תאמר דצריך אזוהרה על כרת כדי להתרות לכרת, ולכן צריך לומר לבני ישראל, זה אינו נכון, דמבואר במכות (יג, ב) דחיוב כרת יש אפילו בלא התראה, ולכן הלאו של כרת לוקין עליו, ולא אומרים דבא לחייב כרת, דכרת לא צריך התראה, ואם אינו צריך התראה אין צריך לומר לישראל שיש כרת. [ואם תאמר אף על פי שהתראה אין צריך, אבל בודאי צריכים לישראל לדעת שיש כרת על לאו זה, כדי שיהיו יותר מאיסור כרת. הא לא קשיא, דהרי מה שאמר ה' למשה כתוב בתורה, וכל ישראל קוראים בתורה, אבל כשכתוב "דבר אל בני ישראל" הכונה שיש ציווי שבית דין יצו את ישראל על דין זה, לכן אם אין צריך התראה אין צורך לבית דין בזה. וכן הוא הטעם להלן שכתב שאין צורך להזהיר על תוספת יום כיפור, אבל בודאי צריכים לדעת שיש עשה של תוספת יום כיפור. כך נראה לי לבאר דבריו].

ואם תאמר דצריך לדבר לישראל, לומר להם דיש חיוב קרבנות, דכתיב כאן

משך חכמה

יום הקדוש – פרשת אמור, פרשת יום כיפור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - ב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

דתוספות אינו רק בעשה, וכי מחינן בידיהו אפשר דיוכרחו ויסתכנו לאכול ביום הכיפורים, אחרי דלא אכלו קודם, דביום הכיפורים חייב כרת, לכן לא מחינא בהו, ומוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, ולכן לא כתב דבר אל בני ישראל, להורות שמוטב שלא לאמור להם, כדי שיהיו שוגגים בזה. ודו"ק².

[צה]

(כג, כז. לט) אַךְ בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מְקַרָּא קִדְשׁ יְהִיָּה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֶל־אֱשֵׁי ה' אַךְ בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפֹּכֶם אֶת תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲגוּ אֶת חַג ה' שְׁבַעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שְׁבַתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁבַתוֹן

מדוע כתוב "אך" ביום כיפור ובסוכות בלבד

(כג, כז. לט) אַךְ בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ וְכוּ' אַךְ בַּחֲמֵשֶׁה עֶשְׂרֵי יוֹם וְכוּ'. לפלא מדוע כתוב אך בהני תרי, ועיין תורת כהנים מה שדרשו על

[צה]

³ [צה] (כג, כז) "אך בְּעֶשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא מְקַרָּא קִדְשׁ יְהִיָּה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֵׁיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֶל־אֱשֵׁי ה' ע"כ. (כג, לט) "אך בְּחַמְשָׁה עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַסְפֹּכֶם אֶת תְּבוּאֹת הָאָרֶץ תַּחֲגוּ אֶת חַג ה' שְׁבַעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שְׁבַתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁבַתוֹן" ע"כ. ויש לדקדק מדוע דוקא ביום כיפור ובחג הסוכות כתוב "אך".

ובתורת כהנים דרשו על אך דיום כיפור דבא ללמד שאין מכפר על שאין שבים וז"ל (ספרא אמור, פרשה יא, תחילת פרק יד, פסקא ב) "לא אם אמרת באשם וחטאת שאין מכפרים על הזדון כשגגה, תאמר ביום הכיפורים שהוא מכפר על הזדון כשגגה, הואיל והוא מכפר על הזדון כשגגה יכפר על השבים ועל שאינן שבים, תלמוד לומר אך, הא אינו מכפר אלא על השבים" ע"כ. ועל "אך" דסוכות דרשו דאין קרבן חגיגה קרה בשבת, או ביום טוב. וז"ל (ספרא אמור, פרשה יב, פרק טו, אות ה) "בית שמאי אומר, יכול יחוג אדם ביום טוב, תלמוד לומר אך, במועד אתה חוגג ואין אתה חוגג ביום טוב, בית הלל אומר יכול יחוג אדם בשבת תלמוד לומר אך, ביום טוב אתה חוגג ואין אתה חוגג בשבת" ע"כ.

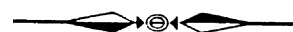
אבל המשך חכמה מבאר בדרך פשט על פי המבואר ברמב"ם (תשובה ג, ד)

אל משה, ולא כתיב דבר אל בני ישראל. ויתכן, דבאמת מצות תענית דיום הכיפורים ואיסור עשיית מלאכה, הלא כתיב בפרשה אחרי מות (ויקרא טז, כט), רק נתחדש פה כרת (פסוק כט), וזה מסור לשמים, וכבר אמרו פרק אלו הן הלוקין (מכות יג, ב) דכרת לא בעי אזרהה, דלא שייך התראה, יעויין שם. ואי משום דכתיב והקרבתם אשה לה' (פסוק כז), כבר פירש בתורת כהנים (אמור, פרשה ט, תחילת פרק יא, ה) דלכן כתיב אשה לה', להורות דהמוספים אינן מעכבין זה את זה, וכי מקריב איל לחודה, או פר לחודיה, גם כן הוי קרבן, ואם כן, הא באחרי כתיב (טז, ה) ומאת עדת בני ישראל יקח כו' ואיל אחד לעולה, וסבר רבי ביומא דף ע, ב איל האמור כאן הוא איל האמור במוספין, ואי משום דכתיב (פסוק לב) והתעניתם בתשעה לחודש, אשר מזה למדו (יומא פא, ב) לתוספות עינוי ביום הכיפורים, דהוי דבר תורה, כדעת רבינו משה (שביתת עשור א, ו), כבר אמרו במסכת ביצה (ל, א) דהני דאכלי ושתי בערב יום הכיפורים עד חשכה ולא מחינא בהו, משום דמוטב יהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, והכוונה, דהאיסור

מזידין, אם כן אין צורך לומר לישראל, דמוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין.

אבל יש לתת טעם בדין זה, הרי בערב יום כיפור אוכלים ושותים ואין רעבים ולא צמאים, ומדוע לא ישמעו לקול חכמים להוסיף מחול על קודש. אבל הביאור בזה, דאיסור דתוספות אינו רק בעשה, ואם ימחו בהם ויפסיקו מבעוד יום, יתכן שבסוף התענית יוכרחו ויסתכנו לאכול ביום הכיפורים, כיון שהפסיקו מבעוד יום וביום הכיפורים חייב כרת, לכן ראוי לא למחות בהם, שמוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין בתוספת יום כיפור, ובזה מבואר היטב מדוע לא כתוב דבר אל בני ישראל, דאין מצוה שחייב לדבר לבני ישראל בפרשה זו, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע לא כתוב דבר אל בני ישראל, כמו שכתוב בכל פרשת המועדות. ומבאר המשך חכמה, דכל המצוות הכתובות בפרשה זו, כבר כתובות במקום אחר, כמבואר באריכות בפנים, מלבד חיוב כרת, ובשביל חיוב כרת אין צריך לומר לישראל, דחיוב כרת חייבים גם אם אין התראה.

משך חכמה

יום הקדוש – פרשת אמור, פרשת יום כיפור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - ב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[צו]

ויקרא כג, כז-כח (כז) אַךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים
הוא מְקַרָּא קִדְשׁ יְהִיֶה לְכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נִפְשֵׁיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה
לָהּ: (כח) וְכָל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים
הוא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

מדוע חילקה תורה בין מצות עינוי לעשיית מלאכה, בקרבן

(כג, כז-כח) וענייתם את נפשתיכם, והקרבתם אשה⁵. הפסיק
בהקרבה בין העינוי למלאכה. ונראה, דהעינוי לא הותרה מכללה
במקדש (יומא פא, א), וגם שעיר המוסף אינו נאכל ביום

הדרכים הגבוהים של התורה הנראים לעיל, ששמחת החג תלויה בכפרה של
יו"כ, והכפרה תלויה בחזרה בתשובה, אלא לעולם יקיים מצוות היום אפילו
אם יום כיפור לא כיפר עליו, ולא שב בתשובה, לכן כתוב "אך בעשור".
ומה שכתוב אך בחג הסוכות, ללמד, שאפילו אם ראוי שיום כיפור לא כיפר,
ולא הלבין חוט השני (יומא סז, א), גם כן חייבין ליטול בסוכות לולב, שאף
על פי שמצוה זו תלויה בשמחה, ואינו שמח שהרי יום כיפור לא כיפר, מכל
מקום "אך" בא למעט, שאפילו באופן זה, גם כן יטול לולב לפני ה', ומבואר
הכל בסייעתא דשמיא. [ולכן הוכרח רבינו לפרש שמצות לולב היא
השמחה, דאם מדובר בשמחה לכד שאינה תלויה במצות לולב, לא שייך
למעט דבר מצוה].

⁴ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב "אך" ביום כיפור
ובסוכות בלבד. ומבאר המשך חכמה, דבא ללמד, דאפילו שלא שב
בתשובה מראש השנה, ולא יכפר עליו יום כיפור, חייב במצוות
היום של יום כיפור. ואף על פי שלכן גם לא ישמח בלולב בסוכות,
חייב ליטול לולב בסוכות.

[צו]

⁵ [צו] (כג, כז-כח) – "אך בַּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים
הוא מְקַרָּא קִדְשׁ יְהִיֶה לְכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נִפְשֵׁיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה לָהּ: (כח) וְכָל
מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ בַעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה כִּי יוֹם כִּפּוּרִים הוא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי ה'

זה. ויתכן לעניות דעתי, דזכרון תרועה בראש השנה, כמו שפירש
רמב"ם (תשובה ג, ד) עורו ישינים משנתכם והקיצו נרדמים
מתרדמתכם כו', וכאשר ישוב בעשרה ימים, ויטהר מכל חטאיו,
אז יום הכיפורים מכפר, וכאשר יום הכיפורים מכפר עליו, אז
שומח בחג הסוכות בארבעה מינים, כמו שדרשו (ירושלמי סוכה
ג, יא) ושמתם כו' בלולב. לכן קאמר, דאין לדון אחרי דרכיו
הגבוהים, כי אף אם לא שב בעשרה ימים שקודם יום הכיפורים,
יום הכיפורים אסור במלאכה ותענית, וכן אף אם לא כיפר יום
הכיפורים ולא הלבין חוט השני, גם כן חייבין בסוכות בלולבין
ולשמח, וכאמור, אך בעשור לחודש כו' בלא הבטה כלל על ראש
השנה, ואך בחמשה עשר כו' ולקחתם לכם ושמחתם, בלא הבטה
אל יום הכיפורים אם כיפר עליהן. ודו"ק⁴.

וז"ל "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו,
כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם
וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן
ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם
והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר
לא טובה" ע"כ.

והנה כאשר ישוב האדם בעשרה שבין ראש השנה ליום כיפור, אז יום כיפור
מכפר, כמבואר בתורת כהנים (שם) שאינו מכפר אלא לשבים, וכאשר יום
כיפור מכפר, אז שמח בחג הסוכות בארבעת המינים, כמו שדרשו בירושלמי
(סוכה ג, יא) על הפסוק (פסוק מ) "וּלְקַחְתֶּם לְכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הַדָּר
כַּפַּת תְּמָרִים וְעֶזְרָא עֵץ עֶבֶת וְעֶרְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת
יָמִים", ע"כ, דהיינו שישמחו בלולב לפני ה', נמצא שמצות לולב תלויה
בשמחה ששמח בה. [להלן יבואר מדוע הוכרח לתלות את השמחה
בארבעת המינים].

והנה מי שמלוכלך בחטאיו, ויום כיפור לא כיפר עליו, אינו יכול לשמח
לפני ה' בלולב, ששמחה זו מה היא עושה, אבל רק מי שזכה לכפרה, אז
ישמח לפני ה' בלולב, נמצא לפי זה, שמצות לולב בחג הסוכות תלויה
בחזרה בתשובה לפני יום כיפור, ורק לאחר שיום כיפור על חטאיו, אז
ישמח במצות לולב, והכל תלוי זה בזה.

ולפי זה מי שלא שב בתשובה לפני יום כיפור, שאין יום כיפור מכפר עליו,
יאמר לעצמו שאינו צריך לשמור מצוות יום כיפור, שהרי אין יום כיפור
מכפר עליו, לכן כתבה תורה "אך" בעשור כו', ללמד שאין לאדם לדון אחרי

משך חכמה

יום הקדוש – פרשת אמור, פרשת יום כיפור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - ב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[צח]

(כג, כט-ל) – (כט) כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: (ל) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה:

מדוע כתוב בעצם היום הזה

(כט ל) כי כל הנפש אשר לא תענה כו', וכל הנפש אשר תעשה כו'.⁷ יתכן, לפי שאמר מערב עד (בוקר) [ערב] תשבתו שבתכם (עיין ראש השנה ט, א), סלקא דעתך אמינא, אם הגדיל קטן או נתגייר בעצם יום הכיפורים, תו אינו חייב אם אכל או עשה

⁷ [צח] (כג, כט-ל) – (כט) "כי כל הנפש אשר לא תענה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה: (ל) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי את הנפש ההוא מקרב עמה" ע"כ. ויש לדקדק, מדוע כתבה תורה בעצם היום הזה, ומדוע כפלה תורה דבר זה.

ומבאר המשך חכמה, דהנה מהא דכתיב (ויקרא כג, לב) "ויעניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב בערב עד ערב תשבתו שבחכם" ע"כ, דרשו חז"ל בראש השנה (ט, א) שחייב להוסיף על יום הכיפורים מערב יום הכיפורים, לפי זה, קטן שהגדיל ביום הכיפורים, הוה אמינא דכיון שאינו חייב בתוספת היום, שהרי עוד לא הגדיל בערב יום הכיפורים, הוה אמינא דאינו חייב בעינוי היום ולא באיסור עשיית מלאכה, לכן כתבה תורה שכל נפש שלא תענה בעצם היום הזה, ותעשה מלאכה בעצם היום הזה, ללמד שגם מי שאינו בכלל דין תוספת יום כיפור, הוא בכלל איסור עצם היום הזה [או שבא ללמד שחל עליו חיוב תוספת, מדין עצם היום הזה. וצ"ע בזה].

ואם תאמר מהיכי תיתי שיהיה פטור מעינוי ומלאכה אחר שנעשה ביום כיפור גדול, הא לא קשיא, דמצאנו בחז"ל כעין זה בסוכה (כז, ב) דרשו מקרא לחייב קטן שהגדיל בחול המועד שחייב בסוכה, לרבי אליעזר שסובר שאין עושיין סוכה בחול המועד, שצריך להיות סוכה לשבעה, הוה אמינא, שאם קטן הגדיל בחול המועד פטור מסוכה, אף על פי שלפני כן היה פטור, ולכאורה אינו דומה לגדול שצריך סוכה לכל שבעה, כיון שחייב בסוכה שבעה ימים מה שאין כן קטן שהגדיל בחול המועד, אלא מוכת, דהוה אמינא שבכל זאת פטור, אם כן הוא הדין בנידון זה, הוה אמינא, דכיון שאינו בכלל תוספת, ואם עשה מלאכה ביום כיפור או אם לא התענה פטור, לפיכך כתוב בעצם היום הזה, דחייב. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

הכיפורים רק לערב (מנחות צט, ב), ולכן אמר ועניתם, מאמר כולל אף לגבוה, ואיסור מלאכה הותר בשל גבוה. ודו"ק.

[צז-המשך]

או דמרמוז לצלותא דרב ששת בסוף פרק קמא דברכות (יז, א), שיהא מיעוט חלבו ודמו כאילו הקריב על גבי המזבח, לכן כתב אותם בהדדי ללמדך ששקולין, והתענית כמו קרבן. ודו"ק היטב.⁶

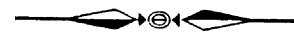

אלהיכם" ע"כ. יש לדקדק, מדוע הפסיקה התורה בין מצות עינוי לאיסור עשיית מלאכה במצות הקרבת קרבן אשה לה'. ומבאר המשך חכמה, על פי המבואר ביומא (פא, א), דמצות עינוי לא הותרה מכללה במקדש, ולכן תנן במנחות (צט, ב) שהכהנים לא היו אוכלים את שער המוסף רק לערב במוצאי יום כיפור, לכן חילקה התורה בין מצות עינוי לאיסור מלאכה בקרבן, כיון שמצות עינוי כוללת אף לגבוה, ואיסור מלאכה אינו אלא להדיוט, והותר בשל גבוה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

[צז-המשך]

או שמרמוז הכתוב לתפלת רב ששת בסוף פרק קמא דברכות (יז, א), שהיה מתפלל לאחר התענית "רבון העולמים גלוי לפניך בזמן שביית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן, ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו, ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי. יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאילו הקרבתי לפניך על גבי המזבח ותרצני" ע"כ. לכן סמכה תורה מצות עינוי לקרבן, ללמד שהעינוי הוא כקרבן, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: יש לדקדק מדוע התורה מפסיקה בין מצות עינוי לאיסור עשיית מלאכה בקרבן היום. ויש ליישב בב' אופנים: א. שעינוי לא הותר בבית המקדש, ולכן שער מוסף נאכל לערב, משא"כ מלאכה, לכן מחלקת התורה ביניהם. ב. ללמד שעינוי חשוב כמו קרבן.

[צח]

משך חכמה

יום הקדוש – פרשת אמור, פרשת יום כיפור

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - ב טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(כג, לא) כל מלאכה לא תעשו, חקת עולם לדורותיכם? הנה כפל הציווי במלאכה ובתענית, וכתב חוקת עולם לדורותיכם בתר מלאכה, ולא אחר הציווי להתענות. ונראה, דמרמז, ביום הכיפורים שנתחנך המקדש שעשה שלמה, שאז לא התענו יום הכיפורים, כמבואר פרק קמא דמועד קטן (ט, א), ולא היה נוהג רק איסור מלאכה לבד, ואין חק עולם רק למלאכה, ולדורותיכם אינו בתענית. ודו"ק¹⁰.

ומבאר המשך חכמה דרך איסור תענית לא נהג אבל איסור מלאכה נהג. ובזה הכל מיושב. דרמז לזה רמזה תורה שאיסור מלאכה יהיה חוקת עולם לדורות, שאף פעם לא יבטלוהו, אבל עינוי לא יהיה חוק עולם לדורות, דבשעה שיבנו את בית המקדש לא יתענו, אלא יהיה רק איסור מלאכה. לפיכך כתבה תורה עוד פעם ציווי על איסור מלאכה, ללמד, שגם באותה שעה שלא ינהג מצות עינוי, יהיה נוהג איסור מלאכה, ולא יאמרו שאם הותר לאכול יהיה מותר במלאכה, לכן חזרה תורה וכתבה איסור מלאכה וכתבה חוק עולם לדורות. וכדי שלא תאמר שגם תענית יהיה לדורות, ונלמד ממלאכה, חזרה תורה וכתבה עוד פעם תענית, ולא כתבה חוק עולם בתענית, ללמד שהתענית לא יהיה חוק עולם לדורות, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁰ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כפלה תורה איסור מלאכה ותענית, ומדוע במלאכה בלבד כתבה חוק עולם לדורות. ומבאר המשך חכמה, דכאן רמזה תורה, שיבוא יום שלא יתענו ביום כיפור, אבל יהיו אסורים במלאכה, והוא, כשבנה שלמה את בית המקדש, שאכלו ושתו ביום כיפור לשמחת חנוכת המקדש, אבל היו אסורים במלאכה, לכן כפלה תורה איסור מלאכה, וכתבה חוק עולם, שאיסור זה יהיה חוק עולם לדורות, ושוב כתבה איסור תענית, ללמד שזה לא יהיה לדורות חוק עולם, שפעם אחת יאכלו וישתו ביום כיפור.

מלאכה ביום הכיפורים, לכן, כי כל אשר לא תעונה, אשר תעשה מלאכה, בעצם היום ונכרתה. וכן דריש בסוכה כז, בעל קרא דכל ישראל ישבו בסוכות. יעוין שם⁸.

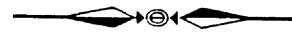

[צט]

(כג, לא) כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל מִשְׁבְּתֵיכֶם:

מדוע כפלה תורה איסור מלאכה ותענית, ומדוע במלאכה בלבד כתבה חוק עולם לדורות

⁸ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב בעצם היום הזה, ומבאר המשך חכמה, דכיון שחייב להוסיף על יום הכיפורים מערב יום הכיפורים, הוה אמינא דקטן שהגדיל ביו"כ, כיון שאינו חייב בתוספת היום, שהרי עוד לא הגדיל בערב יום הכיפורים, הוה אמינא דאינו חייב בעינוי היום ולא באיסור עשיית מלאכה, לכן כתבה תורה שכל נפש שלא תעונה בעצם היום הזה, ותעשה מלאכה בעצם היום הזה, ללמד, שגם מי שאינו בכלל דין תוספת יום כיפור, הוא בכלל איסור עצם היום הזה.

[צט]

⁹ [צט] (כג, לא) "כָּל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם כָּל מִשְׁבְּתֵיכֶם" ע"כ. ויש לדקדק: א. מדוע כפלה תורה בציווי של מלאכה (פסוק כח, פסוק לא). ב. מדוע כפלה תורה בציווי על תענית (פסוק כז פסוק לב). ג. מדוע כתבה תורה "חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" רק אחר ציווי של מלאכה, ולא אחר ציווי של תענית.

ומבאר המשך חכמה, דהנה אמרו במסכת מועד קטן (ט, א), דכשחנך שלמה המלך את בית המקדש הראשון, לא התענו באותה שנה ביום הכיפורים מפני שמחת חנוכת המקדש, ואכלו ושתו ביום כיפור, וגרסינן במועד קטן (שם) "אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים, והיו דואגים ואומרים שמא נתחייבו שונאיהן של ישראל כלייה, יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנין לחיי העולם הבא" ע"כ, ואמרו שם, שלמדו זאת מקל וחומר שלא להתענות ביום כיפור בגלל שמחת חנוכת המקדש.

